

5. Алексеев С. С. Право: азбука — теория — философия: Опыт комплексного исследования / С. С. Алексеев. — М. : Норма, 1999. — 712 с.
6. Гоймап В. И. Правовая активность личности служащего советского государственного аппарата (общетеоретические вопросы) : автореф. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / В. И. Гоймап. — К., 1983. — 20 с.
7. Кожевников С. П. Социально-правовая активность личности и условия ее действительности : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / С. П. Кожевников. — М., 1991. — 48 с.
8. Кожевников В. В. Правовая активность личности / В. В. Кожевников. — Омск, 1997. — 156 с.
9. Тепляшин В. П. Правовая активность граждан в условиях становления правового государства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В. П. Тепляшин. — Екатеринбург, 2002. — 25 с.
10. Потапова О. С. Социально-политическая активность личности в современном советском обществе : автореф. дис. ... канд. филос. наук : 09.00.10 / О. С. Потапова. — Ростов н/Д, 1991. — 24 с.
11. Речицкий В. Политическая активность. Конституционные аспекты / В. Речицкий. — К. : Сфера, 1999. — 496 с.
12. Оксамытний В. В. Теория государства и права : учебник / В. В. Оксамытний. — М. : ИМПЮ-ПАБЛИШ, 2004. — 563 с.
13. Котляров Л. П. Девиантность как социальный феномен // Перспективи. — 2002. — № 1 (17). — С. 105–115.
14. Кузнецова С. В. Механізм формування політичного лідерства в Україні // Нова політика. — 2001. — № 2. — С. 60–62.

Анотація

Мінченко Р. М. Правова активність особистості в умовах еволюції української державності. — Стаття.

У статті висвітлюються питання значення правової активності особистості в розбудові української державності і модернізації державної влади України.

Ключові слова: правова активність, особистість, громадянин, українська державність, модернізація державної влади, правовий прогрес.

Summary

Minchenko R. M. Legal Activity of Person and Evolution of Ukrainian State. — Article.

The meaning of legal activity of individual in the formation of Ukrainian statehood and modernization of Ukrainian state authority is reflected in the article.

Keywords: legal activity, individual, citizen, Ukrainian statehood, modernization of state authority, legal progress.

УДК 347.78.043

А. В. Кирилюк

ЛІЦЕНЗІЙНИЙ ДОГОВІР НА ВИКОРИСТАННЯ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ ЯК ВИД АВТОРСЬКОГО ДОГОВОРУ

Використання твору автора іншими особами (користувачами) здійснюється на підставі авторського договору, крім випадків, спеціально визначених законом. Договірна форма використання творів у більшій мірі, ніж яка-небудь інша, забезпечує реалізацію й охорону як особистих, так і майнових прав автора. Відповідає вона й інтересам користувачів, оскільки вони отримують певні права на використання творів, яких не мають інші особи, і у зв'язку з цим можуть окупити свої витрати по відтворенню й розповсюдженню творів і отримати

© А. В. Кирилюк, 2009

прибуток. Взагалі в договірному використанні творів зацікавлене і суспільство в цілому, оскільки такий порядок стимулює творчу активність його членів і сприяє множенню духовного багатства суспільства. У зв'язку із цим з'явилося велика кількість нових договорів. Вони поєднуються в певні групи, які відрізняються між собою правовими ознаками, змістом, юридичною природою [1, 26].

Поява нових договорів породжує необхідність їхнього загального аналізу з метою їхньої класифікації і систематизації. Тому що з'явилися абсолютно нові, раніше не відомі договори на створення та використання об'єктів інтелектуальної власності. Спроби розв'язання зазначеної проблеми були і раніше, однак вони базувалися на чинному на той час законодавстві і стосувались окремих питань зазначеної теми. При цьому варто сказати, що давно встановлені авторські договори сьогодні діють в інших соціально-економічних умовах і їхній зміст піддається впливу цих умов.

Тому виникла потреба у певному науковому аналізі деяких видів авторських договорів, а саме ліцензійного договору на використання літературних творів [2, 289].

У ГК РСФСР 1964 р. єдиного визначення авторського договору не існувало. Спроби виробити його наукове визначення, зроблені багатьма вченими, великого успіху, на наш погляд, не мали. Так, І. В. Савельєва визначала авторський договір як договір на використання організацією створеного автором твору науки, літератури і мистецтва відповідно до культурних потреб усього суспільства при дотриманні особистих і майнових правомочностей автора [3, 111]. Н. Л. Клик авторський договір визначив як угоду автора й організації-користувача із приводу створення та використання твору науки, літератури та мистецтва [4, 12]. Більш змістовне, хоча й недостатньо точно визначення дане В. А. Дозорцевим: за авторським договором одна сторона — автор дозволяє іншій стороні — користувачеві використати твір або надає їй право розпорядитися твором у тому або іншому обсязі, а користувач зобов'язується заплатити авторові винагороду за використання або надання такого права [5, 45]. Слід зазначити, що загального визначення авторського договору в науковій літературі не існує.

Аналізуючи авторський договір, всі фахівці підкреслюють його цивільно-правовий характер і вказують на його самостійність у ряді інших цивільно-правових договорів. Даний висновок має не тільки теоретичне, але й велике практичне значення. Зокрема, він означає, що на авторсько-договірні відносини поширюються як загальні положення цивільного права, наприклад правила про форми й умови дійсності угод, так і відповідні норми зобов'язального права, що стосуються, наприклад, порядку укладення і виконання договорів, відповідальності за їхнє порушення й т.п.

За загальним правилом, авторський договір носить консенсуальний, взаємний і оплатний характер. Разом з тим не виключені реальні, односторонні й безоплатні авторські договори. Реальним авторський договір є тоді, коли одночасно з досягненням сторонами домовленості по всіх необхідних умовах дого-

вору вони здійснюють і надають один одному все належне за договором. Прикладом служить випадок, коли автор передає користувачеві права на використання вже створеного ним готового твору для використання й схваленого користувачем, а користувач одночасно з цим виплачує авторові всю обумовлену договором винагороду. За умови, що на автора не покладається ніяких додаткових зобов'язань, такий договір носить одночасно односторонній характер. Закон не забороняє також передачу авторських прав за договором на безоплатній основі. На перший погляд, даний висновок розходиться із Законом України «Про авторське право та суміжні права», у якому серед істотних умов авторського договору названа умова про «розмір винагороди й (або) порядку визначення розміру винагороди за кожний спосіб використання твору, порядок і строки його виплати» [6]. Однак із сказаного впливає лише те, що питання про авторську винагороду підлягає обов'язковому погодженню в договорі. Тому якщо авторські права за домовленістю сторін передаються безоплатно, це повинно бути прямо вказане в договорі. У противному випадку через презумпцію оплатності авторського договору умова про його ціну не буде вважатися погодженою.

Виступаючи як особливий вид цивільно-правового договору, авторський договір, у свою чергу, підрозділяється на множину окремих різновидів, кожна з яких має свої особливості. Існує досить багато критеріїв, опираючись на які можна провести класифікацію існуючих авторських договорів. При цьому самі різні класифікації не виключають один одну, якщо їхні підстави не надумані, а об'єктивні.

Так, авторські договори можуть поділятися на окремі групи залежно від виду творів, із приводу яких вони укладаються. У зв'язку із цим можуть бути виділені, зокрема, авторські договори на створення і використання літературних, музичних, аудіовізуальних, архітектурних і інших творів. Навіть якщо ці договори передбачають той самий спосіб використання творів, вид останніх впливає на зміст самого договору.

Залежно від того, чи є предметом авторського договору вже готовий твір чи твір, що ще тільки необхідно створити, розрізняють авторські договори на замовлення й авторські договори на готовий твір. Авторський договір замовлення чітко регламентує вимоги, які висуваються до майбутнього твору, зокрема визначає його жанр, призначення, об'єм і інші параметри, встановлює строки й форму надання роботи замовникові, порядок усунення зауважень і т.п. Автор має право одержання авансу й відповідає за порушення прийнятих на себе обов'язків. Іноді в юридичній літературі пропонується виділяти поряд з договором замовлення й договір на готовий твір третій різновид авторського договору — договір на готовий, але ще не схвалений твір. На думку інших вчених, що заслуговує підтримки, у цьому немає ніякої необхідності. У цьому випадку про готовий твір можна говорити тільки умовно, тому що користувач, що ще не схвалив твір, може зажадати від автора його доробки або навіть відхилити твір у зв'язку з його непридатністю. Тому даний договір не втрачає характеру договору замовлення, у рамках якого можуть бути врегульовані всі питання, у тому числі пов'язані з виплатою авансу [7, 83].

Авторські договори можуть бути пов'язані з використанням ще не оприлюдненого твору або твору, що уже доведений до загального відома. Як правило, це впливає на такі умови авторського договору, як розмір гонорару й форма його виплати. Автори необнародуваних творів звичайно одержують особливу винагороду за надання користувачеві права на перше знайомство публіки з твором. Специфічною рисою договору, пов'язаного з повторним використанням твору, було право автора на внесення виправлень і змін у створений ним твір. Тому навіть той користувач, з яким автор знаходився в договірних відносинах, міг, наприклад, перевидати твір тільки за умови повідомлення про це автора й надання йому можливості внести в твір зміни й доповнення.

Після приєднання СРСР в 1973 р. до Всесвітньої конвенції про авторське право в радянському законодавстві було закріплене ділення всіх авторських договорів на два типи — авторський договір про передачу твору для використання й авторський ліцензійний договір [8, 202]. За авторським договором про передачу твору для використання автор або його правонаступник передавав або автор зобов'язувався створити й у встановлений договором строк передати твір організації для використання обумовленим у договорі способом, а організація зобов'язувалася здійснити або почати це використання у встановлений договором строк, а також сплатити авторові або його правонаступникові винагороду, крім випадків, зазначених у законі. За авторським ліцензійним договором автор або його правонаступник надавав організації право використати твір, у тому числі шляхом перекладу на іншу мову або переробки, в обумовлених договором межах і на певний договором строк, а організація зобов'язувалася сплатити винагороду за надання цього права або за використання твору у формі, передбаченій договором, оскільки інше не встановлено законом або оскільки сторони не домовилися про інше (ст. 503 ГК РСФСР 1964 р.).

Поділ авторських договорів на договори про використання й ліцензійні договори знайшов відбиття й у підзаконних актах. Зокрема, типові авторські договори й ставки авторської винагороди були диференційовані стосовно до двох зазначених договірних типів. На практиці при виявленні випадків бездоговірного використання творів обсяг порушених прав автора встановлювався залежно від того, договір якого типу був би укладений, якби використання твору здійснювалося у встановленому законом порядку. Таким чином, віднесення авторського договору до того або іншого договірного типу мало певне практичне значення.

Найпоширенішим договором на використання літературних творів є ліцензійний договір. Ліцензійний договір — це договір, по якому одна сторона (ліцензіар) надає іншій (ліцензіатові) дозвіл на використання об'єкта інтелектуальної власності (літературного твору), ліцензію, на умовах визначених за взаємною згодою сторін з урахуванням вимог законодавства (ч. 1 ст. 1109 ЦК) [9].

Ліцензійний договір є реальним, двостороннім, оплатним або безоплатним.

При укладенні ліцензійного договору відбувається добровільне надання власником виключних майнових прав іншим особам, які можуть використати його літературний твір.

Суб'єктами правовідносин, які виникають щодо результатів творчої діяльності, а саме літературних творів, можуть бути як фізичні так і юридичні особи. Тому що мова йде про надання іншій особі прав на об'єкт інтелектуальної власності, та однією із сторін договору повинна бути особа, що володіє майновими правами на результат творчої діяльності, літературний твір. Як правило це автор, власник документа або його правонаступники.

Виходячи з того, що автором може бути неповнолітня особа, то норми законодавства надають можливість фізичній особі у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років самостійно здійснювати права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що охороняється законом, а саме літературний твір (ч. 1 ст. 32 ЦК).

Сторонами ліцензійного договору є ліцензіар і ліцензіат.

Ліцензіар — це особа, якій належать виняткові майнові права інтелектуальної власності.

Ліцензіат — це особа, якій надається дозвіл на використання твору літератури.

Укладаючи даний договір, сторони керуються принципом свободи договору. Ліцензійний договір повинен укладатися в письмовій формі. У випадку недотримання письмової форми договору на використання літературного твору, такий договір визнається недійсним (ч. 2 ст. 1107 ЦК).

Виключення, законом можуть бути встановлені випадки, при яких зазначений договір може укладатися усно. Відповідно до п.1 ст.33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» в усній формі може укладатися договір на використання (опублікування) твору в періодичних виданнях (газетах, журналах) [6].

Законодавство передбачає, що в ліцензійному договорі зазначається: вид ліцензії; сфера використання (конкретні права, які надаються за договором, способи використання, територія й строк на який надаються права); розмір, порядок і строк виплати винагороди за використання твору літератури; якщо в ліцензійному договорі на опублікування або відтворення твору винагорода визначається у вигляді фіксованої грошової суми, то в договорі повинен бути встановлений максимальний тираж твору (ч. 3, 8 ст. 1109 ЦК).

Однак навіть при відсутності одного із зазначених у ч. 3 ст. 1109 ЦК умов договір вважається укладеним.

Якщо в договорі не зазначений вид ліцензії, то вважається, що за ліцензійним договором надається невиняткова ліцензія (ч. 4 ст. 1109 ЦК). Так само права на використання літературного твору й способи його використання, які не зазначені в договорі, вважаються такими, що не надані ліцензіатові.

Кажучи про сферу використання твору літератури, то у випадку відсутності в договорі умови про територію, на яку поширюються надані права на використання, дія ліцензії поширюється на територію України (ч. 7 ст. 1109 ЦК).

Ліцензійний договір укладається на строк, встановлений договором, що повинен закінчуватися не пізніше спливу терміну дії виключного права на даний об'єкт. У випадку відсутності в договорі умови про строк договору він

вважається укладеним на строк, що залишився до спливу виняткового майнового права на визначений у договорі об'єкт, але не більше п'яти років. Якщо за шість місяців до спливу вказаного п'ятирічного строку жодна із сторін не повідомить письмово іншу сторону про відмову від договору, останній вважається продовженим на невизначений строк. В цьому випадку кожна із сторін може в який-небудь час відмовитися від договору, письмово повідомивши про це іншу сторону за шість місяців до його розірвання, якщо більший строк не встановлений за домовленістю сторін (ч. 1, 3 ст. 1110 ЦК) [9].

Відповідно до ЦК України ліцензіар може відмовитися від ліцензійного договору у випадку порушення ліцензіатом встановленого договором строку початку використання об'єкту інтелектуальної власності, літературного твору (ч. 2 ст. 1110 ЦК).

Законодавство не передбачає обов'язкової державної реєстрації договору на використання літературного твору. Однак на вимогу однієї зі сторін ліцензійний договір може бути зареєстрований в установленому законом порядку. Тому що державна реєстрація даного договору є факультативною, то її відсутність не впливає на дійсність прав, наданих за договором, і інших прав на відповідний об'єкт (літературний твір), на право ліцензіата на звернення до суду за захистом свого права (ч. 1 ст. 1114 ЦК).

Виходячи з того що авторське право на твір виникає з моменту його створення, то немає необхідності реєстрації договору (ст. 11 Закону України «Про авторське право та суміжні права»).

Література

1. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации / А. П. Сергеев. — 2001.
2. Білоусов В. М. Авторські договори в цивільному законодавстві України // Держава і право. — Вип. 10. — С. 288–293.
3. Савельева И. В. Правовое регулирование отношений в области художественного творчества / И. В. Савельева. — М., 1986.
4. Клык П. Л. Охрана интересов сторон по авторскому договору / П. Л. Клык. — Красноярск, 1987.
5. Дворцев В. А. Авторский договор и его типы // Советское государство и право. — 1977. — № 2. — С. 45–46.
6. Про авторське право та суміжні права : Закон України від 23 груд. 1993 р. № 3792-ХІІ в ред. Закону України від 11 лип. 2001 р. № 2627-П.
7. Чернышева С. А. Правоотношения в сфере художественного творчества / С. А. Чернышева. — М., 1979.
8. Матвеев Ю. Г. К вопросу о присоединении СССР к Всемирной (Женевской) конвенции об авторском праве 1952 г. // Проблемы современного авторского права / отв. ред.: М. М. Богуславский, О. А. Красавчиков. — Свердловск, 1980. — С. 203–211.
9. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. — 2003. — № 11. — Ст. 461.
10. Право інтелектуальної власності : підручник / за ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького. — К., 2002.

Анотація

Кирилюк А. В. Ліцензійний договір на використання літературних творів як вид авторського договору. — Стаття.

Стаття присвячена договорній формі використання літературних творів. Саме в договірній формі використання літературних творів зацікавлене суспільство відомо, бо такий порядок сти-

мулює творчу активність его членів та сприяє примноженню духовного багатства суспільства. Зроблено аналіз авторських договорів з метою їх класифікації та систематизації. У зв'язку зі зміною соціально-економічних умов виникла потреба у певному науковому аналізі деяких видів авторських договорів, а саме ліцензійного договору на використання літературних творів.

Ключові слова: авторський договір, ліцензійний договір, договірна форма використання літературного твору.

Summary

Kyryliuk A. V. License on Literature Using as a Type of Author Agreement. — Article.

The article is devoted to the contractual form of the use of literary works. Exactly in the contractual form of the use of literary works the society is interested in, because such kind of order stimulates the creative activity of its members and assist in the increasing spiritual wealth of society. The analysis of copyright agreements with the purpose of their classification and systematization is done. In relation with the change of socio-economic terms the necessity in the certain scientific analysis of some types of copyright agreements, namely licencing agreement on the use of literary works is rised.

Keywords: the copyright agreement, the licencing agreement, contractual form of the use of literary work.

УДК 347.772

Т. С. Кузьменко

КОНВЕРГЕНЦІЯ СКЛАДОВИХ КОМПОНЕНТІВ БРЕНДА

В ринкових економічних умовах при веденні підприємницької діяльності учасники цивільного обороту, товарів та послуг неабиякі зусилля та кошти витрачають на звернення уваги споживачів до свого товару. Деякі з них обмежуються створенням лише мінімуму: найменування, логотипу (знака для товарів та послуг). Інші витрачають кошти на розробку брендівих концепцій не тільки для компанії, але й для певних ліній товарів чи послуг. При цьому при формуванні брендівих стратегій залучається не тільки нове, яскраве найменування товару (чи товарної лінії), але й новий логотип, слоган, оригінальний музичний супровід, зображення тих чи інших публічних осіб для проведення рекламної кампанії. Розробка таких концепцій просування товару на ринок відбувається за допомогою спеціально створених відділів чи найнятих працівників, за договором з агенціями. Іноді навіть на замовлення співаки створюють музичні твори, спеціально для проведення певної промо-акції.

Питання про визначення категорії «бренд», його складових, а також особливості надання правової охорони структурним компонентам у складі єдиного об'єкта набувають подальшої актуальності.

Значну увагу розкриттю обраної проблематики частково було приділено у працях Г. Андрощука, В. Бузанова, Ю. Бруштейна, В. Хохлова, М. Лабзина та інших. Разом з тим існують дискусійні питання щодо поширення норм правової охорони одночасно декількох інститутів права інтелектуальної власності на один й той же результат творчої діяльності.

Метою даної статті є визначення правового режиму складових компонентів